

ธรรมานุศาสน์

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

วันอาสาฬหบูชา

วันอาสาฬหบูชา คำว่า อาสาฬหบูชา (อ่านว่า อาसानหะ, อาसानลหะ) แปลว่า "การบูชาในวันเพ็ญเดือนอาสาฬหะ" ตรงกับวันเพ็ญ เดือน ๘ ตามปฏิทินจันทรคติของไทย ซึ่งมักจะตรงกับเดือนกรกฎาคมหรือเดือนสิงหาคม แต่ถ้าในปีใดมีเดือน ๘ สองหน ก็ให้เลื่อนไปทำในวันเพ็ญเดือน ๘ หลังแทน

เดิมนั้นไม่มีการประกอบพิธีการบูชาในเดือน ๘ หรือวันอาสาฬหบูชาในประเทศพุทธเถรวาทมาก่อน จนมาในปี พ.ศ.๒๕๐๑ การบูชาในเดือน ๘ หรือวันอาสาฬหบูชาจึงได้เริ่มมีขึ้นในประเทศไทย ตามที่คณะสังฆมนตรีได้กำหนดให้วันนี้เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของประเทศไทยอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๑ โดยคณะสังฆมนตรีได้มีมติให้เพิ่มวันอาสาฬหบูชาเป็นวันสำคัญทางศาสนาพุทธในประเทศไทย โดยคณะสังฆมนตรีได้ออกเป็นประกาศสำนักสงฆนายกเมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๑ กำหนดให้วันอาสาฬหบูชาเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาพร้อมทั้งกำหนดพิธีอาสาฬหบูชาขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยมีพิธีปฏิบัติเทียบเท่ากับวันวิสาขบูชาอันเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสากล

ความสำคัญ

วันอาสาฬหบูชา เป็นการระลึกถึงวันคล้ายวันที่เกิดเหตุการณ์สำคัญของพระพุทธศาสนา ที่ว่าเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนานั้นเพราะปรารถนาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ๓ อย่าง ดังนี้

๑. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม ชื่อว่า ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเรียกว่า ปฐมเทศนา จึงถือได้ว่าวันนี้เป็นวันเริ่มต้นประกาศพระพุทธศาสนาแก่ชาวโลก และด้วยการที่พระพุทธเจ้าทรงสามารถ แสดง เปิดเผย ทำให้แจ้ง แก่ชาวโลก ซึ่งพระธรรมที่ตรัสรู้ได้ จึงถือได้ว่าพระองค์ได้ทรงกลายเป็นสมเด็จพระบรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้า โดยสมบูรณ์ คือเป็นพระพุทธเจ้าผู้สามารถแสดงสิ่งที่ตรัสรู้ให้ผู้อื่นรู้ตามได้ ซึ่งแตกต่างจาก "พระปัจเจกพุทธเจ้า" ที่แม้จะตรัสรู้เองได้โดยชอบ แต่ทว่าไม่สามารถสอนหรือเปิดเผยให้ผู้อื่นรู้ตามได้ ด้วยเหตุนี้วันอาสาฬหบูชา จึงมีชื่อเรียกว่า "วันพระธรรม"

๒. เป็นวันที่พระสงฆ์เกิดขึ้นครั้งแรกในโลก คือ พระอัญญาโกณฑัญญะได้ฟังธรรมแล้วเกิดดวงตาเห็นธรรม และขอบวชในพระพุทธศาสนา ท่านโกณฑัญญะได้บรรลุธรรมสำเร็จพระโสดาบันเป็นพระอริยบุคคลคนแรก และได้รับประทานเอหิภิกขุอุปสมบท เป็นภิกษุองค์แรกในพระศาสนา ด้วยเหตุนี้วันอาสาฬหบูชาจึงมีชื่อเรียกว่า "วันพระสงฆ์"

๓. เป็นวันที่พระรัตนตรัยครบบริบูรณ์เป็นครั้งแรก หลังจากพระอัญญาโกณฑัญญ์ได้บวชแล้ว คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ครบ ๓ รัตนะ

การประกอบพิธีทางศาสนาในวันอาสาฬหบูชาในประเทศไทย

พระราชพิธี การพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันอาสาฬหบูชานี้มีชื่อเรียกเป็นทางการว่า พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันอาสาฬหบูชาและเทศกาลเข้าพรรษา การพระราชพิธีนี้ โดยปกติมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นองค์ประธานในการพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศล และบางครั้ง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์เสด็จแทน โดยสถานที่ประกอบพระราชพิธีหลัก จะจัดในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดบวรนิเวศวิหาร และภายในพระบรมมหาราชวัง การสำคัญของพระราชพิธี คือการถวายพุ่มเทียนเครื่องบูชาแก่พระพุทธปฏิมาและพระราชาคณะ รวมทั้งการพระราชทานภัตตาหาร แก่พระราชาคณะ ฐานานุกรม เปรียญ ซึ่งรับอาราธนามารับบิณฑบาตในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งการพระราชพิธีนี้ เป็นการแสดงออกถึงพระราชศรัทธาอันแน่นแฟ้นในพระพุทธศาสนา ขององค์พระมหากษัตริย์ไทยผู้ทรงเป็น เอกอัครพุทธศาสนูปถัมภกมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

พิธีสามัญ การประกอบพิธีทางพระพุทธศาสนาเนื่องในวันอาสาฬหบูชาของประชาชนทั่วไปนี้ พุทธศาสนิกชนชาวไทยโดยทั่วไปนิยมทำบุญตักบาตร ฟังพระธรรมเทศนา เวียนเทียนรอบอุโบสถหรือสถูปเจดีย์พุทธสถานต่าง ๆ ภายในวัด เพื่อเป็นการระลึกถึงวันคล้ายวันที่เกิดเหตุการณ์สำคัญของพระพุทธศาสนา

โดยแนวปฏิบัติในการประกอบพิธีในวันอาสาฬหบูชา คณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนจัดเตรียมสถานที่ ก่อนถึงวันอาสาฬหบูชา โดยมีการทำความสะอาดวัด และเสนาสนะต่าง ๆ จัดตั้งเครื่องพุทธบูชา ประดับธงธรรมจักร จัดให้แสดงพระธรรมเทศนาตลอดทั้งวัน และให้พระสงฆ์นำเวียนเทียนบูชาพระพุทธปฏิมา อุโบสถ หรือสถูปเจดีย์ เมื่อเสร็จการเวียนเทียนอาจให้มีการเจริญจิตตภาวนา สันทนาธรรม เป็นต้น

การประกอบพิธีวันอาสาฬหบูชาในปัจจุบันนี้นอกจากการเวียนเทียน ทำบุญตักบาตรฯ ในวันสำคัญแล้ว ยังมีหน่วยงานภาครัฐ องค์กรทางศาสนา และภาคประชาชน ร่วมกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นมากมาย เพื่อเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน เช่น กิจกรรม สัปดาห์เผยแผ่พระพุทธศาสนาวันอาสาฬหบูชา เป็นต้น

ที่มา : พระไตรปิฎก เล่มที่ ๔ พระวินัยปิฎก เล่มที่ ๔ มหาวรรค ภาค ๑ ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร. พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ
หนังสือพจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด หน้า ๑๓๖๘ โดย พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต
ประกาศสำนักสงฆ์ กิ่งหมาก เรื่อง กำหนดพิธีอาสาฬหบูชา, เล่ม ๗๕, ตอน ๕๗, ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๑, หน้า ๒๑๖๙